

Književne novice

Ivan Cankar: Hiša Marije Pomočnice. Založil L. Schwentner. V Ljubljani 1904. Cenu: broš. 2 K, po pošti 2 K 10 h, eleg. vez. 3 K 50 h, po pošti 3 K 70 h. Oceno te v več nego enem pogledu zanimive knjige prinesemo prihodnjič.

Knjige „Slovenske Matice“. Za leto 1903. so izšle sledeče knjige „Slovenske Matice“: I. Anton Knezova knjižnica X. zvezek, ki obsega dvoje pripovednih del, in sicer „Življenje in smrt Petra Novljana“, spisal Ivan Cankar, in „Ella“, spisal Jos. Kostanjevec. II. Zabavna knjižnica, XVI. zvezek. Vsebina: Pri Jugoslovanih, spisal Jos. Lavtižar. III. Zbornik znanstvenih in poučnih spisov, V. zvezek. Za „Zbornik“ so prispevali sledeči gg. pisatelji: † Ivan Vrhovec, Avg. Žigon, dr. Ivan Žmavc, Evgen Lah in dr. Janko Šlebinger. IV. Slovenske narodne pesmi, uredil dr. K. Štrekelj, 7. snopič. V. Slovenska bibliografija, I. del: knjige (1550—1900). Sestavil dr. Fr. Simonič, kustos c. k. vseučiliške knjižnice na Dunaju. VI. Letopis „Slovenske Matice“ za leto 1903., uredil Evgen Lah.

„Pod novim orlom“. Zgodovinska povest. Spisal? Ljubljana, 1904. Str. 439. Pretisk iz „Slovenskega Naroda“. Natisnila in založila „Narodna tiskarna“.

— V feljtonu „Slov. Naroda“ je izhajala letos skoro tri mesece zanimiva povest iz francoske dobe na Kranjskem. Ta povest „Pod novim orlom“ je vzbujala občno pozornost in marsikdo je vzel v roke „Narod“ samo zaradi te povesti. Saj nam slika neimenovani avtor eno najzanimivejših dob iz naše slovenske zgodovine, ko so bili prišli, izvzemši štajerske Slovence, skoro vsi drugi naši rojaki, pod vlado novega francoskega orla. Trikrat so bili Francozi na Kranjskem; tretjikrat od leta 1809.—1814. najdalje. Genijalni Napoleon si je bil podvrgel vse tiste slovenske in hrvaške pokrajine, ki so nam v zgodovini znane pod imenom „Ilirija“ in katere glavno mesto je bila naša Ljubljana. Začelo se je bilo čisto novo življenje pri nas. Francozi niso nastopali samo kot zavojevatelji, ampak tudi kot pravi kulturo nosci. Vse javno in politično življenje so organizirali po svojem vzorcu. In bili so prijatelji našega naroda! Preosnovali so šolstvo in v Ljubljani ustanovili celo univerzo. Prosvetno delo Francozov je pozdravil in proslavil Vodnik v najlepši svoji pesmi: „Napoleon reče, Ilirija vstan!“ Toda samo dobra štiri leta je živela „Ilirija“ pod „novim orlom“. Njena usoda je bila zapečaten na Ruskem. Ko je padel Napoleon, padla je tudi „Ilirija“ in prišla zopet nazaj pod starega orla. Nova vlada je kmalu zatrla zadnji sled po francoski dobi. V Ljubljani sami je še dandanes obilo stvari, ki so francoskega izvira (n. pr. botaniški vrt), vendar je spomin na francosko vlado prehitro otemnel. Niti nobeno ulično ime ne spominja v Ljubljani na Francoze. Šele letos dobi ena nova ljubljanska ulica ime „Ilirska“ ulica . . . Taki veliki politično-zgodovinski preobrati se ne izvršujejo brez globokih socialnih kriz, brez tragedij in brez veselih peripetij v dotičnih okupiranih deželah. Tako je bilo tudi v nekdanji „Iliriji“. Kdor je že videl v Parizu mavzolej Napoleonov, ve, da Francozi še danes naravnost obožavajo Napoleona, ki jim je nekak posebljen francoski genij. In ta mož je bil svoje dni tudi v Ljubljani. In ta naša Ljubljana je stala